

BEVEZETŐ

A mai magyar nyelv leírásának újabb módszerei címmel 1997. áprilisában immár harmadszor rendezte meg 1993-ban indított konferenciasorozatát a József Attila Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke és Általános Nyelvészeti Tanszéke. Ezeknek a konferenciáknak az anyaga – azonos címmel – már meg is jelent. A leíró nyelvészet mellé azonban természetszerűen kívánkozik a történeti nyelvészet is, nem is beszélve arról a tényről, hogy a JATE – és jogelődjei – Magyar Nyelvészeti Tanszékein a kezdetektől rendkívül nagy hagyományai voltak a nyelvtörténeti kutatásoknak, gondoljunk csak Klemm, Mészöly, Nyíri és Velcsovne munkásságára. Szeretnénk, ha ez az utóbbi időben a kutatásban kissé talán háttérbe szorult irányzat – természetesen megújulva, a kapcsolódó irányzatok, például a szociolingvisztika, a finnugrisztika, a nyelvtipológia és más diszciplínák új eredményeit termékenyítőleg felhasználva – ismét megerősödne és a „régie fényében csilloghatna”. Ennek érdekében több erőfeszítést is tettünk, így 1998-ban – korszerűsített és kibővített tematikával – ismét beindítottuk tanszékünkön a 80-as években oly eredményes, ám időközben a megfelelő oktatói létszám miatt szüneteltetett, hat féléves nyelvtörténeti speciális képzést.

Egyúttal úgy gondoltuk, hogy mindenképpen hasznára lehet az újrainduló képzésnek, ha meghívjuk Szegedre a szakterület talán legismertebb tudósait, hogy beszélhessenek folyamatban levő kutatásaikról. Ezért 1998. szeptember 23–24-én *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei I.* címen tudományos ülészakot rendeztünk – a témakör kapcsolódási pontjai miatt egyetemünk Finnugor Tanszékével közösen.

Konferenciánk előadói elsősorban az ország öt legnagyobb-egyetemének valamint az MTA Nyelvtudományi Intézetének kutatói és oktatói közül kerültek ki, de volt több külföldi résztvevő is (például a göttingeni és a stockholmi egyetemről). A konferencia címében található római egyes is jelzi, hogy szándékunk szerint nem egyedi alkalom volt a kétnapos esemény: amint kétévénként kerül sor a leíró tematikájú konferenciára, úgy szeretnénk a történeti tematikájú ülészakot is rendszeressé tenni és kétévente megrendezni.

Hogy az előadások tematikája ne legyen túlságosan is szerteágazó, az első alkalomra szűkebb tárgykörként a magyar és finnugor mondat történetet állítottuk központba.

Talán nem tévedtünk, ha ez *A magyar nyelv történeti nyelvtana* enciklopedikusága és kétségtelen eredményei után is célszerű, hiszen minden nyelvi jelenség a beszédben, a mondatban, a megnyilatkozásban születik és mutatkozik meg, még ha tudjuk is, hogy a mondatot magát ez ideig nem sikerült minden tudományos igényt kielégítve meghatározni. A részecskefizika már régóta él a határozatlansági reláció fogalmával, az elemi részeknek mindig csupán egyik állapota írható le sikeresen. Alighanem így van ez a mondattal is: ha valamely tulajdonságát föltárjuk, akkor a többivel kap-

csolatban bizonytalan megállapításokat tehetünk csupán. A kutatásnak ez a helyzet azonban nem válik hátrányára, mert az újabb tulajdonságok leírása és eme tulajdonságok változásának története csaknem mindig változó szempontok vagy szempont-rendszerek alapján történik.

A konferencia két plenáris előadással kezdődött: Mikola Tibornak és Forgács Tamásnak az igenemek, a valencia és a bővítmények grammatikalizálódásának számos kérdését érintő előadásaival. Ezeket – lehetőség szerint kisebb tartalmi csoportokba rendezve – követte a többi előadás. Főbb témakörökként a bővíthetőség, a határozottság, a szórend és a szöveggrammatika kérdései szerepeltek. Mivel azonban ezek a tematikus csoportok összességükben mégis kissé szerteágazóak voltak, úgy döntöttünk, hogy a kötetben az előadások a szerzők nevének betűrendjében kövessék egymást.

A kötetben minden olyan előadás helyet kapott, amelyeket szerzőjük idejében elküldött a szerkesztőknek, illetve amelyeket a lektorok – a magyar tematikájú dolgozatokat Velcsov Mártonné, a finnugor témájúakat Hajdú Péter vizsgálta át – esetleges javító szándékú megjegyzéseit figyelembe véve időben visszakaptunk.

Itt kell megköszönnünk a JATE Bölcsészettudományi Kara, a Szegedért Alapítvány és a Magyar Nyelvtudományi Társaság anyagi támogatását, amellyel a konferencia rendezését, de főképp a kötet megjelenését támogatták. Köszönet illeti még a Szegedi Akadémiai Bizottságot is a helyszín ingyenes biztosításáért.

A következő konferencia megtartását 2000. őszére tervezzük.

Büky László – Forgács Tamás

Szeged, 1999. június 30.